

договір, угоду чи інше цивільно-правове зобов'язання з погрозою насильства над потерпілим або його близькими родичами, пошкодження чи знищення їх майна за відсутності ознак вимагання має сприйматися потерпілим як реальна. Тобто вимога з боку осіб жіночої статі має менш загрозливий вид, ніж ті самі дії вчиненні особою чоловічої статі.

Таким чином, дані про особу злочинця, як елементу криміналістичної характеристики примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань мають основоположне значення, оскільки вони є потужною інформаційною базою, яка надасть можливість при встановленні відповідних кореляційних зв'язків визначити інші невідомі елементи характеристики.

ПАДЕЙ А. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛІСТИКИ

Під принципом (від латинського *principium* — початок, основа) зазвичай прийнято розуміти будь — яке вихідне положення (теорії, вчення, науки) або внутрішнє переконання людини, її погляд на речі [Большая советская энциклопедия. — 2-е изд. («Синяя»). — Коллектив БСЭ. — 1949—1957. Т. 20. с. 588.]. Таке багатозначне визначення цього поняття призводить до того, що в літературі, в тому числі і криміналістичній, термін «принцип» вживається як в значенні постулату, вихідної послідовності, закону, так і в сенсі основного правила, умови, основоположної ідеї.

Багатозначність визначення поняття принципу, тягне за собою як природний наслідок різне смислове вживання даного терміну в криміналістичній теорії. Наприклад, такий автор, як А. Я. Гінзбург, проаналізувавши з цієї точки зору криміналістичну літературу, показав, що існують різні погляди на принципи криміналістики, немає єдності у визначенні системи цих принципів, їх субординації та чіткої уніфікації.

Увагу проблемам принципів криміналістичної науки присвятили такі радянські та сучасні вчені як: О. Я. Гінзбург, І. А. Возгрін, Л. Я. Драпкін, О. О. Екскархопуло, О. М. Колесніченко, В. С. Комарков, В. О. Коновалова, М. О. Селіванов, А. М. Сербулов, В. В. Тіщенко, В. М. Шавер, А. В. Шмонін, Н. П. Яблоков та інші.

Як нам відомо, цільовою роботою стосовно принципів науки криміналістики, стала книга О. Я. Гінзбурга «Принципи радянської криміналістики». [Гинзбург А. Я. Принципы советской

криміналістики. — Изд-во Караганд. ВШ МВД СССР. — Караганда. — 1974. — с. 6—9.], який спробував в свій час уніфікувати дані принципи.

Автор визначає *принципи радянської криміналістики* як — основні висновки, що виражають певну сукупність знань про зміст і структуру, практичної значущості криміналістики і є критеріями при оцінці її загальних і окремих теорій та рекомендацій на практиці по боротьби зі злочинністю, які сприяють евристичній функції теорії криміналістики.

На нашу думку, наведене визначення, не уніфікує поняття «принципи криміналістики», бо і тут принцип фігурує і як висновок і як критерій оцінки, як вираз теорії і як умова, якому повинні задовольняти результати практичного застосування теорії.

У цьому можна переконатися при розгляді тієї системи принципів криміналістики, яку нам пропонує А. Я. Гінзбург. Автор виділяє загальні принципи науки криміналістики та окремі принципи. До загальних принципів криміналістики А. Я. Гінзбург відносить систему основних висновків пізнавальної діяльності, загальних для всіх наук або для групи наук, інтерпретованих у криміналістиці.

Ці принципи автор відповідно ділить на дві підгрупи. У *першу підгрупу (принципи, загальні для всіх наук)* він включив: принципи історизму; партійності науки; єдності системи науки; єдності науки та практики.

У *другу підгрупу (принципи, загальні для суміжних з криміналістикою наук)* автор виділив такі принципи: принципи які співвідносяться з наукою криміналістики і суміжних юридичних наук; принцип творчого використання досягнень технічних, природничих та гуманітарних наук; принцип невідворотності покарання.

Коли, під *окремими «приватними» принципами* А. Я. Гінзбург розуміє «систему основних висновків пізнавальної діяльності, що виражають сукупність знань про зміст та структуру криміналістики і породжених ними криміналістичних рекомендацій». Зауважимо, що ці принципи автор називає окремими «приватними» тому, що в них відображуються інтереси однієї науки, хоча вони носять загальний характер для всієї криміналістики. До числа *окремих «приватних» принципів криміналістики* він відносить: принцип єдності правової природи радянської криміналістики; законності; науковості та оптимальності криміналістичних рекомендацій; принцип раціональної організації розслідування.

Нарешті, під *спеціальними принципами*, маються на увазі такі висновки, які відносяться до однієї частини теорії криміналістики або її окремих проблем, автор відносить такі принципи: побудови та перевірки версій; принципи криміналістичної реконструкції; принципи допиту і т. д.

При розгляді системи криміналістичних принципів, запропонованих А. Я. Гінзбургом, перш за все кидається в очі змішання принципів (в будь-якому розумінні цього терміна) науки та практичної діяльності. Так, навряд чи можливо віднести до принципів науки — принцип невідворотність покарання.

Отже, на нашу думку, А. Я. Гінзбург не зміг дати однозначного, смислового визначення терміну «принципи криміналістики», позначаючи ним фактично різні поняття, та не розмежовуючи принципи за теоретичним і практичним призначенням, що роблять і багато інших авторів.

На наш погляд, під *принципами* «взагалі» слід вважати, з одного боку, те, що лежить в основі певної теорії, вчення науки, світогляду тощо, а з іншого — внутрішні переконання людини, практичні, моральні й теоретичні засади, якими вона керується в житті й діяльності;

Коли, під *принципами криміналістичної науки*, слід розуміти основні засади, основоположні ідеї, які виражають сукупність знань про зміст і структуру науки криміналістики та сприяють розробці методики розслідування злочинів.

Система принципів науки криміналістики, на нашу думку, повинна мати наступний вигляд: *загальнонаукові принципи* (історизму; законності; системності науки; об'єктивності; пізнання); *спеціальні принципи* (принципи криміналістичної техніки, принципи криміналістичної тактики та принципи криміналістичної методики).

ПАНАСЮК А. А.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
аспирант кафедры криминалистики

СОДЕРЖАНИЕ И КРИМИНАЛИСТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ КОМПЬЮТЕРНОЙ ИНФОРМАЦИИ

При расследовании преступлений с использованием автоматизированных электронно-вычислительных машин (далее — АЭВМ) необходимо раскрыть возможности отнесения информации, отображаемой на экране монитора, к категории «компьютерной информации». В теории встречаются точки зрения, в соответствии с которыми такая информация может быть признана компьютерной, но, мы с ней не согласны, т.к. правильнее считать, что она таковой не является и на экране монитора представлена лишь в визуальной форме (то есть иной форме, чем компьютерная). Но нельзя также отрицать, что компьютерная информация участвует в формировании визуального представления информации и в ряде случаев можно установить однозначную связь между содержанием компьютерной информации и порождаемым на ее основе визуальным изображением на экране монитора. Криминалистический термин «виртуальный след» корреляционно связан с термином «информация» с учетом методологической основы формирования виртуальных следов преступлений, зафиксированных в компьютерной системе.